

درس اول : جغرافیا ، علمی برای زندگی بهتر

در جهان : ۱ - اراتوستن (۲۷۶ ق . م) پدر علم جغرافیا - اولین بار واژه جغرافیا را به عنوان علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان بکار برد - او محیط زمین را با استفاده از تفاوت زاویه تابش در اسکندریه و اسوان بدست آورد - او در نقشه جهان نام ایران را آریانا آورد .

۲ - بطلمیوس (۲۰۰ ق . م) : او در راهنمای بطلمیوس در ۶ جلد به شرح و توصیف چهره زمین پرداخت .

۳ - استرابو (۶۱ ق . م) : وی اعتقاد داشت علم جغرافیا باید برپایه ریاضیات قوی استوار شود .

۴ - هومبولت (۱۹۷۶ م) : پدر جغرافیای نوین - اثر ارزنده او کتاب کاسموس یا کیهان است .

۵ - الیزه رکه : پرکارترین جغرافی دان دنیا - او به همراه پتر کروپوتکینی جغرافی دان روس بنیانگذار جغرافیای آنارشیستی شد . او می گفت : جغرافیا و سیاست نمی توانند جدا از هم باشند .

در ایران : ۱ - قدیمی ترین سند جغرافی در ایران ، قسمت های بازمانده در اوستا - سنگ نبشته بیستون ، کتاب بُندهشن (راز آفرینش) و دفتری به نام شهرهای ایران در عهد ساسانی است .

۲ - در دوران اسلامی به ویژه سده های ۳ تا ۶ هجری توجه به علم مکان و راه ها در ایران رایج شد و کتب ارزشمندی در باب کوه ها ، رودها ، راه ها و کشورها نوشته شد .

۲/۱ - خوارزمی ریاضی دان مشهور در سده سوم هجری کتاب سیمای زمین را نوشت که در آن جغرافیای بطلمیوس را اصلاح و تکمیل کرد و به شرح اقلیم ها ، کوه ها و دریاها پرداخت .

۲/۲ - در قرن پنجم علم جغرافیا با تفکرات ابوریحان و در سده ۷ با تفکرات خواجه نصیر رشد یافت .

۲/۳ - از این دوران تا دوران قاجار علم جغرافیا مورد بی مهری قرار گرفت .

۲/۴ - در دوره قاجار در عصر ناصری نقشه کشی و مهندسی رواج یافت و اولین سرشماری در تهران آغاز شد .

۲/۵ - سال ۱۳۴۰ را باید سال توسعه آموزش جغرافیای کشور دانست .

۲/۶ - پدر علم جغرافی ایران دکتر محمد علی گنجی بود .

مفاهیم بنیادین جغرافیا :

۱ - مکان : ویدال دولابلاش می گوید : جغرافیا علم مکان هاست و منظور مکانی است که انسان شکل داده است نه مکان قبل از ظهور انسان . مکان نقش اساسی در ساختار زندگی انسان دارد مثلاً مکان رودبار سبب نوع پلکانی خانه ها شده و کشت زیتون آن برای مردم درآمدزا بوده است .

۲ - روابط متقابل انسان با محیط : تیلور و جورج کیش می گویند : جغرافی علم روابط متقابل است. در جغرافی با دو پدیده سروکار داریم : ۱ - طبیعی ۲ - پدیده ناشی از روابط متقابل انسان و محیط که می تواند مثبت باشد مثل جنگل کاری یا منفی باشد مثل جنگل زدایی .

شاخه ها و زیر شاخه های علم جغرافیا و ارتباط آن با دیگر علوم

ارتباط با علوم	زیر شاخه ها	شاخه های اصلی علم جغرافی
علوم فضایی	GIS و سنجش از دور	فنون جغرافیایی
آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات	روش های کمی در جغرافیا	
هندسه	نقشه کشی یا کارتوگرافی	
تاریخ	جغرافیای تاریخی	جغرافیای انسانی
علوم سیاسی	جغرافیای سیاسی	
اقتصاد	جغرافیای اقتصادی	
انسان شناسی و جامعه شناسی	جغرافیای فرهنگی و رفتاری	
جمعیت شناسی	جغرافیای جمعیت	
مطالعه شهری ، معماری و شهرسازی	جغرافیای شهری	
مطالعه روستایی	جغرافیای روستایی	
خاک شناسی	جغرافیای خاک ها	جغرافیای طبیعی
زیست شناسی	جغرافیای زیستی	
آب شناسی	جغرافیای آب ها	
هواشناسی	آب و هواشناسی	
زمین شناسی	ژئومورفولوژی	

چند مثال : ۱ - بحث مهاجرت های بزرگ کره زمین در جغرافیای تاریخی قرار می گیرد مثلا عامل جغرافیایی در مهاجرت آریایی ها در حیطه جغرافیای تاریخی است و مشخصات خود این تمدن در تاریخ جای دارد .

۲ - ماهواره مربوط به سازمان فضایی ایران است که در سنجش از دور و تهیه نقشه های کاربردی در GIS هم استفاده می شود .

۳ - در ژئومورفولوژی جغرافی دان به شکل پستی و بلندی زمین می پردازد و تغییراتی که انسان و طبیعت ایجاد کرده است . او از یافته های زمین شناسان که جنس سنگ ها و تاریخ زمین را مطالعه می کنند بهره می برد . همچنین یافته های ژئومورفولوژیست راجع به تغییر و تحولات سنگ ها برای زمین شناس قابل استفاده است .

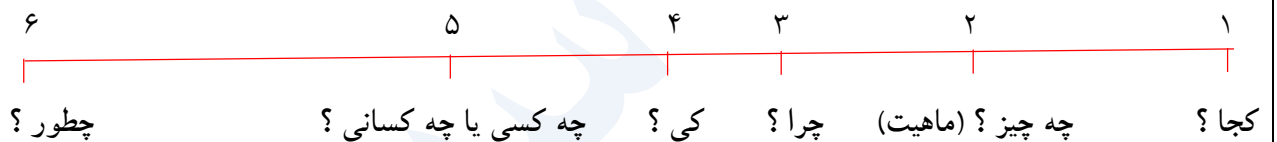
لزوم دیدگاه ترکیبی در علم جغرافیا :

از آنجا که اجزاء و عوامل محیطی جغرافیا در ارتباط با هم هستند پس یک جغرافیدان باید دید ترکیبی داشته باشد . یعنی مطالعه همه جانبه و جامع پدیده ها با تمام ویژگی آن در یک مکان . مثلا برای احداث یک شهر پای کوه ، این موارد را مد نظر قرار دهد :

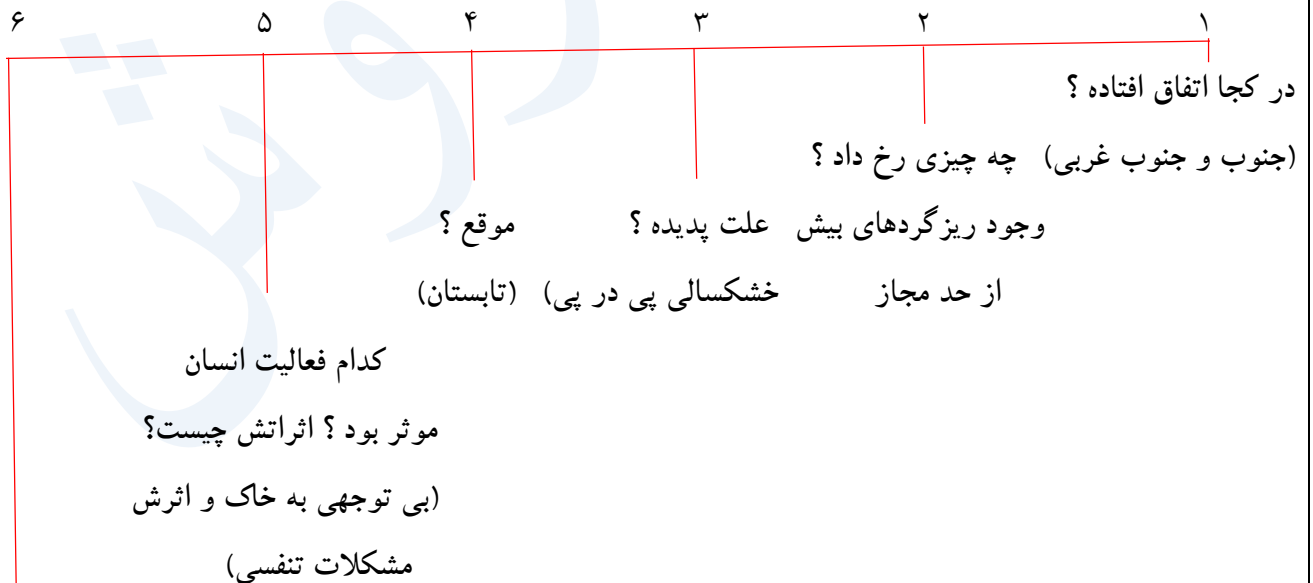
- ۱ - شیب قرارگیری مناسب است ؟
- ۲ - آیا امکان وقوع سیلاب مخرب زیاد است ؟
- ۳ - آیا آب کافی برای ساکنان فراهم است ؟
- ۴ - آیا گسل فعال در نزدیکی محل وجود دارد ؟
- ۵ - آیا توان جذب اکوتوریسم یا ژئوتوریسم را دارد ؟
- ۶ - آیا امکان رانش زمین و یا ریزش کوه وجود دارد ؟

درس دوم : روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا

سوالات کلیدی در جغرافیا

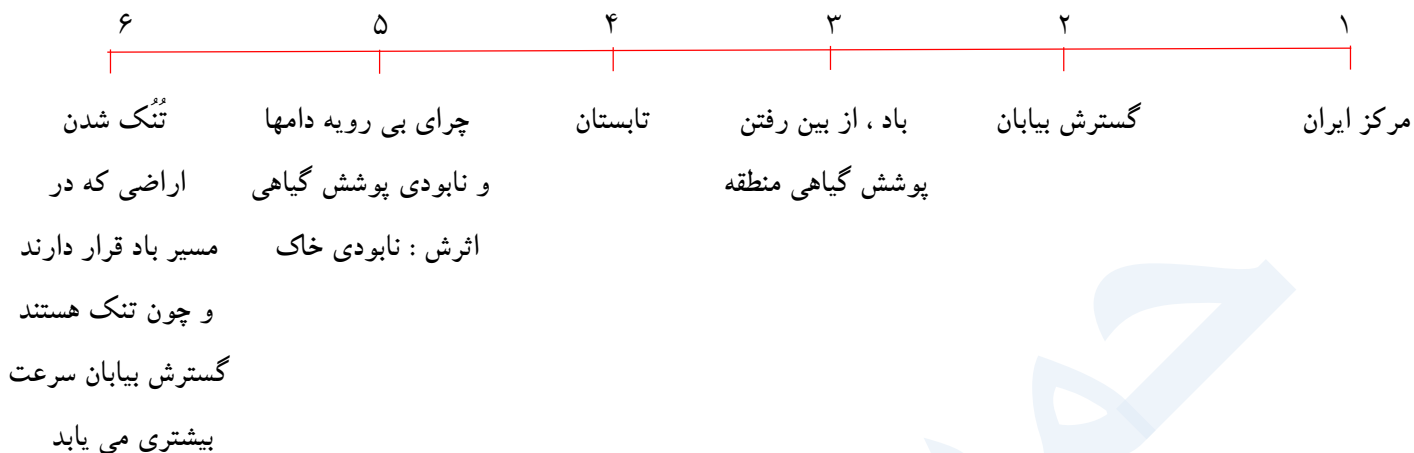
موضوع اول : پدیده ریزگرد

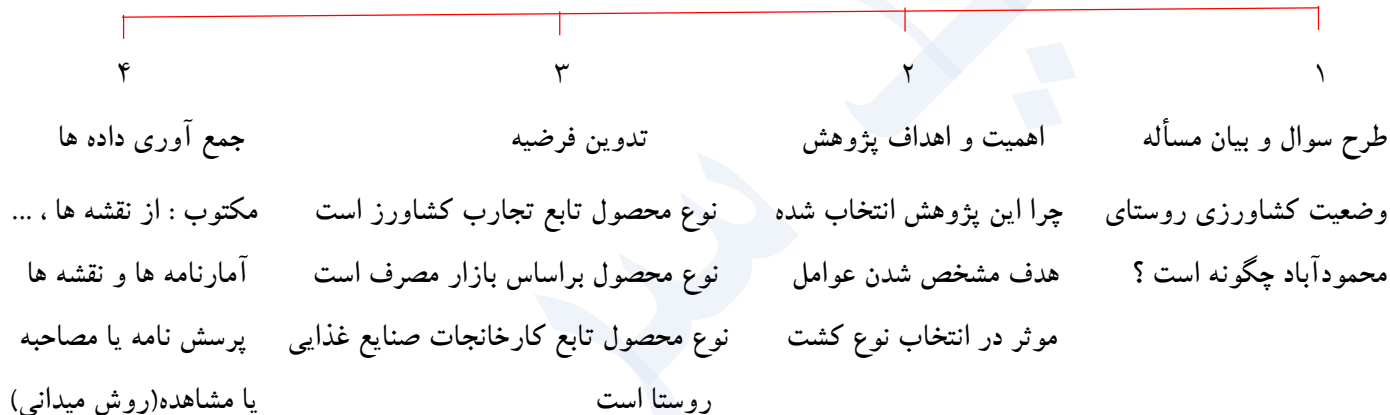
بررسی سیر تحول پدیده

(قطع درختان و ...)

موضوع دوم : بیابان زدایی در کاشان

مراحل پژوهش در جغرافیا (قسمت اول)

مراحل پژوهش در جغرافیا (قسمت دوم)

